

KOHILA GÜMNAASIUMI LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA JA
TOIMETULEKU ÕPPEKAVA

ÜLDOSA

I ÜLDSÄTTED

1. Kohila Gümnaasiumi (edaspidi kool) lihtsustatud õppekava ja toimetuleku õppekava on koostatud põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava (edaspidi PLRÕK) alusel.
2. Koolis rakendatakse lihtsustatud õpet ja toimetulekuõpet õpilastele, kes koolivälise nõustamiskomisjoni soovitusel ja lapsevanema nõusolekul õpivad lihtsustatud või toimetuleku õppes. Lihtsustatud õpet rakendatakse kerge intellektipuudega õpilastele, toimetulekuõpet mõõduka intellektipuudega õpilastele.
3. Kooli lihtsustatud õppekava ja toimetuleku õppekava on kooli õppe - ja kasvatustegevuse alusdokument, milles kirjeldatakse õppe rõhuasetused ja tegevused õppekava täitmiseks.
4. Õppekava arendamisse kaasatakse kooli pedagoogiline personal, vanemad ja kooli pidaja esindajad. Kooli õppekava kehtestab direktor. Kooli õppekava koostamine, uuendamine, täiendamine, kehtestamine ja avalikustamine teostatakse põhikooli - ja gümnaasiumiseaduse ning põhikooli riikliku õppekava alusel.
5. Kooli lihtsustatud õppekava koosneb üldosast ja ainekavadest.

LIHTSUSTATUD ÕPPE JA TOIMETULEKUÕPPE KORRALDAMINE

6. Lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe korraldamisel lähtutakse kooli õppekava üldosas sätestatud õppe- ja kasvatuse üldistest eesmärkidest, läbivatest teemadest ja nende käsitlemise põhimõtetest, lõimingu põhimõtetest, ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtetest, õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse ja hindamise põhimõtetest ning õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldusest, võttes arvesse õpilaste arenguvajaduste rõhuasetusi ja piirkonna ning kogukonna vajadusi.
7. Lihtsustatud õpet rakendatakse otse PLRÕK lisa 1 alusel. Toimetulekuõppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava, mille aluseks on arengutasemetes kirjeldatud tegevused ning teemad.

TÖÖ PLANEERIMISE PÕHIMÕTTED

8. Põhikooli riiklikus õppekavas on sätestatud, et õppimist tuleb käsitleda väljundipõhiselt. Väljundipõhises õppes käsitletakse õppijat õppeprotsessis aktiivse osalejana. Väljundipõhises õppes toimub õpetaja töö planeerimine järgmiste põhimõtete järgi:
  - 8.1. määratletakse õpitulemused, mida soovitakse õppimise ja õpetamise kaudu saavutada;
  - 8.2. seostatakse õpitulemused üldpädevustega ja läbivate teemadega ning leitakse lõimingu võimalused;
  - 8.3. kavandatakse õpitulemuste saavutamiseks hindamismeetodid;
  - 8.4. valitakse hindamismeetoditest tulenevalt õpetamismeetodid, mille abil jõutakse planeeritud õpitulemusteni.
9. Väljundipõhises õppes kujundatakse õppeprotsess selliselt, mis võimaldab kõige paremal viisil saavutada õppimise tulemused. Õpetaja üheks põhiülesandeks on sidususe loomine õpitulemuse, õppemeetodi ja hindamismeetodi vahel.

HINDAMINE JA SELLE KORRALDUS

10. Lihtsustatud õppes kohaldatakse hindamisel põhikooli riiklikus õppekavas ja kooli õppekavas hindamise kohta sätestatud.
11. Toimetulekuõppes toimub hindamine õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega. Hindamisel kohaldatakse põhikooli riiklikus õppekavas ja kooli õppekavas hindamise kohta sätestatud.

11.1. Hinnangu põhieesmärkideks on:

- 1) motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele või etalonile;
- 2) mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- 3) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
- 4) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.

11.2. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“, „tuleb toime abiga“ ja „ei tule toime“. Hinnangut „tuleb toime“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb hästi toime“, „tuleb rahuldavalt toime“ või muul viisil. Hinnangut „tuleb toime abiga“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnalise abiga“, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi“, „tuleb toime koostgevuses“, „tuleb toime füüsilise abiga“ või muul viisil. Hinnang „ei tule toime“ viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

11.3. Klassijuhataja koostab õppeaasta lõpuks õpilasele tunnistuse. Selles kirjeldatakse õpilase arengut, õpioskuste ja pädevuste kujunemist, õppeprotsessis osalemist ja õpitulemusi, tuuakse esile õpilase edusammud ning juhitakse tähelepanu arendamist vajavatele oskustele ja teadmistele.

12. Hinde ja hinnangu vaidlustamine ning vaidlusküsimuste lahendamine on sätestatud kooli õppekavas.

ÕPPEKESKKOND

13. Õppekeskkond on õpilasi ümbritsev vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslus, mis toetab iga õpilase individuaalset arengut.
14. Õpet võib korraldada ka väljaspool kooli ruume (kooliõues, looduses, muuseumides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes, asutustes) ja virtuaalses keskkonnas.

LÄBIVAD TEEMAD JA LÕIMING

15. Läbivate teemade käsitlemine ja lõiming on kirjeldatud kooli õppekavas.
16. Läbivate teemade eakohane käsitlemine toimub: õpikeskkonna kujundamisel, aineõppes (teemakäsitletud ainetunnis, ainetevaheline projektõpe jm), valikainete õppimisel ja klassivälises tegevuses.

II LIHTSUSTATUD ÕPPE JA KASVATUSE EESMÄRGID, TUNNIJAOTUSPLAAN NING PÕHIKOOLI LÕPETAMINE

17. LIHTSUSTATUD ÕPPE JA KASVATUSE EESMÄRGID

- 17.1. Lihtsustatud õppe põhiülesanne on suunata kerge intellektipuudega õpilase arengut ja aidata kujuneda isiksusel, kes tuleb eluga toime võimalikult iseseisvalt, teeb võimetekohast tööd, määratleb end oma rahva liikmena ja riigi kodanikuna.
- 17.2. Lihtsustatud õppele kohaldatakse põhikooli riiklikus õppekavas sätestatud õppe- ja kasvatusesmärgid ning pädevusi, arvestades järgmisi rõhuasetusi:

- 1) õpilane peab lugu iseendast, kodust ja perekonnast, suudab majandada ennast ja oma perekonda;
- 2) õpilane armastab oma kodumaad;
- 3) õpilane teadvustab ennast ja kaasinimesi ning nende erinevusi, oma ja teiste rahvaste kultuurilisi erinevusi;
- 4) õpilane tunneb ja järgib võimetekohaselt õigusnorme ja demokraatia põhimõtteid;
- 5) õpilane hoidub eetiliselt valedest ahvatlustest ja ettepanekutest;
- 6) õpilane tunneb terveid eluviise ning püüab neid järgida;
- 7) õpilane teab loodushoiu peamisi seisukohti ja püüab tegutseda keskkonda säästes;

- 8) õpilane eesmärgistab, kavandab ja hindab oma igapäevast tegevust;
- 9) õpilane oskab tuttavates situatsioonides valida, nõu küsida, otsustada ja vastutust kanda;
- 10) õpilane on valmis koostööks;
- 11) õpilane mõistab lihtsat teavet, oskab teavet hankida (sh Internetist);
- 12) õpilane valdab järgmisi elementaarskusi: vaatlemine, kuulamine ja kõne mõistmine, kõnelemine; lugemine, kirjutamine, arvutamine;
- 13) õpilane mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile, on valmis endale otsima sobivat tööd;
- 14) õpilane omab kujutlust maailmast kui tervikust.

17.3. Õppe- ja kasvatuseesmärke aitavad täita neli keskset üldpädevust: väärtuspädevus, õpipädevus, suhtlemispädevus, ettevõtlikkuspädevus (tabel 1).

Tabel 1. Taotletavad üldpädevused vanuseastmete kaupa:

Pädevus	1.-2. klass	3.-5. klass	6.-7. klass	8.-9. klass
Väärtuspädevus	Tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena; Eristab oma-võõrast-ühist; Hoiab korras oma koolitarbed ja välimuse, hoiab puhtust; Märkab ilu.	Käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid; Arvestab teadaolevaid motive ja tingimusi käitumisaktide hindamisel, väljendab käitumisaktis ilmnenud iseloomuomadusi; Hoidub kaaslast kahjustavast käitumisest; Väljendab ennast arusaadavalt (sh lühitekstide abil); Mõistab omandisuhteid OMA-VÕÕRAS-ÜHINE tasandil ja käitub vastavalt; Hoiab puhtust ja korda kodus ning koolis, hoidub loodust kahjustavast käitumisest.	Täidab ühistegevuses erinevaid ülesandeid, käitub vastavalt rollile; Käitub viisakalt, tunneb kombeid; Tunneb tervisliku eluviisi põhitõdesid ja järgib neid; Mõistab töö vajalikkust; Teab inimtegevuse mõju loodusele, hoidub loodust kahjustamast.	Järgib ühiselu reegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli; Lahendab lihtsamad eriolukorrad, astub vastu ebasoovitavatele ahvatlustele ning eetilisel või õiguslikult valedele ettepanekutele; Tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna; Teab nimetada oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab seista oma õiguste eest, lahendab konflikte seadusi ning moraalinorme arvestades; Mõistab igapäevaelus ilmnevaid inimese ja keskkonna seoseid.
Õpipädevus	Selgitab mõisteid ööpäev ja aastaajad; Leiab paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajaliku teabe (suunamisel); Vaatleb esemeid ja märkab nende erinevust; Eristab objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi;	Täidab ülesandeid eeskuju, näidise ja õpitud oskuse piirides verbaalse ja kirjaliku korralduse kaudu; Mõistab ruumi ja aja suhteid, väljendab neid kõnes; Vaatleb sihipäraselt, võrdleb ja rühmitab objekte ja nähtuseid, kui rühmitusalus on antud; Loeb jõukohast õppeteksti ladusalt, tõlgendab õpitud teksti	Teeb vaatluse põhjal järeldusi; Loeb ladusalt, hangib informatsiooni oma teadmistele vastavast tekstist; Loeb lihtsat plaani, kaarti, tabelit; Valdab emakeele praktilist grammatikat, st mõistab ja kasutab süntaktilisi konstruktsioone nende tähendust arvestades.	Loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel; Eristab vahendeid tarbekeemias ja füüsikas; Kasutab jõukohaseid teabevahendeid, teeb märkmeid (konspekteerib), koostab tarbekirja; Teab kutseõppe ja täiendusõppe võimalusi.

	<p>Tajub ruumisuhteid esemete ja kujutiste ning nende osade vahel; Võrdleb ja rühmitab esemeid ja kujutisi erinevate tajutavate tunnuste alusel; Viib kokku eseme või kujutluse ja keelelise väljendi, tunneb tuttavaid esemeid kirjelduse järgi; Kujutab ette ja modelleerib lühitekstis kirjeldatud situatsiooni; Loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa; Arvutab 20 piires.</p>	<p>oma sõnadega, kujutab kirjeldatud objekte ja situatsioone ette; Vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt.</p>		
Suhtlemispädevus	<p>Kuulab ja vastab küsimustele; Väljendab ennast 3-4-sõnaliste lihtlausetega.</p>	<p>Alustab ja jätkab dialoogi; Kirjeldab oma käitumist konfliktsituatsioonis; Väljendab ennast arusaadavalt; Kirjeldab oma tegevust nii tegevuse ajal kui tagantjärele; Kasutab õpitud enesekontrollivõtteid.</p>	<p>Lahendab konflikte rahumeelselt; Selgitab rahulikult oma seisukohta kaaslasele; Hindab objektiivselt kaaslase käitumist, saab aru iseloomude ja võimete erinevustest; Kirjeldab oma käitumist, hindab seda ja vajadusel korrigeerib; Kirjeldab oma praktilist ja vaimset tegevust.</p>	<p>Suhtleb vastavalt olukorrale, arvestab partneriga; Arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, peab kinni kokkulepetest (sh perekonnas), tunneb vastutust oma tegude eest; Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas.</p>
Ettevõtlikkuspädevus	<p>Kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi kaaslasele; Osaleb klassi ühistegevuses.</p>	<p>Osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslasi; Õpib üksi, klassis ja kodus, Osaleb ühistöös;</p>	<p>Tegutseb vastavalt päevakavale; Kasutab õpioskusi ja tuttavaid abivahendeid;</p>	<p>Hindab õigesti oma võimeid ja kujutab ette oma toimetulekut elus ja tööturul;</p>

		<p>Kasutab tuttavaid abivahendeid õpiülesannete täitmisel (sh lihtsaid skeeme ja sümbolaid).</p>	<p>Oskab märgata oma õpiraskusi, küsib raskuste puhul abi ja kasutab seda; Täidab õpitud erialal tööülesandeid, kasutab juhendaja abi; Valdab omandatud õpitoimingute struktuuri: moodustab ülesande, kavandab tegevuse, täidab ülesande, kontrollib ja hindab tulemust.</p>	<p>Väärtustab praktilist tööd ja on omandanud valmisoleku kutseõppeks; Mõistab ülesannete õige tõlgendamise ning enesekontrolli tähtsust, kasutab omandatud töövõtteid; Esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega.</p>
--	--	--	--	--

17.4. Lihtsustatud õppe väärtuskasvatuses arvestatakse järgmisi rõhuasetusi üldpädevuste saavutamiseks:

Klass	Rõhuasetused	Väärtuskasvatus
1.-2. klass	Mina teadvustamine (MINA ise); MINA-MEIE suhted; koostegevus klassikaaslastega; kontakt ja koostegevus täiskasvanuga; osalemine õpitud süžee mängudes ja dramatiseeringutes.	ÕIGE-VALE TAHAN-ON VAJA
3.-5. klass	MINA/MEIE/KODUKOHT õpilase rolli ja õpioskuste kujundamine ja toetamine; positiivne suhtumine õppimisse.	Käitumise teadvustamine ja nende hindamine vastavalt moraalinormidele; viisakas ja reeglitekohane käitumine tuttavates situatsioonides.
6.-7. klass	MINA/MEIE/KODUKOHT/EESTI elementaarse teoreetilise mõtteviisi ja tööharjumuste kujundamine; rollisuhtlemise teadvustamine.	Suhtlusprobleemide lahendamine; viisakas ja reeglitekohane käitumine erinevates situatsioonides.
8.-9. klass	MINA/MEIE/EESTI/MAAILM ühiskonnas sotsialiseerumine; valmisolek eluks perekonnas; valmisolek osalemiseks tööturul, jõukohaseks kutse- ja täiendusõppeks.	Demokraatia põhimõtteid toetava kodaniku kasvatamine; sotsiaalsetele normidele vastav käitumine; konfliktsituatsioonide lahendamine kokkulepete teel.

18. TUNNIJAOTUSPLAAN (alus: PLRÕK):

Õppeaine/klass	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6
võõrkeel					2	2	2	2	2
matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	5	5
loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4
ajalugu						1	2	2	1
inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1
muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
kehaline kasvatus	2	3	3	2	2	2	2	2	2
tööõpetus	2	2	2	2	4	4	4	5	7
Valikõppeained			2	2	2	2	2	2	2

Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32
----------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikaineteks.

Valikainetena õpetatakse 3. klassis loodusõpetust ja muusikat; 4. klassis informaatikat ja muusikat; 5. klassis eesti keelt ja kehalist kasvatust; 6. klassis eesti keelt ja kehalist kasvatust; 7. klassis matemaatikat ja kehalist kasvatust; 8. klassis informaatikat ja eesti keelt; 9. klassis eesti keelt ja inimeseõpetust.

Valikainetele koostab kool ainekava. Võõrkeelena õpetatakse inglise keelt.

LIHTSUSTATUD ÕPPE AINEKAVAD

19. Lihtsustatud õppe läbiviimiseks võtab kool aluseks PLRÕK ainekavad muutmata kujul.

PÕHIKOOLI LÕPETAMINE

20. Põhikooli lõpetamine toimub põhikooli ja gümnaasiumiseaduses § 30 ning PLRÕK § 3 sätestatud tingimustel ja korras.
21. Põhikooli lõpetab õpilane, kelle viimased aastahinded kõikides õppeainetes on vähemalt „rahuldavad” ning kes on sooritanud eesti keele ja matemaatika koolieksami ning kooli poolt kohustuslike õppeainete hulgast valitud õppeaine koolieksami.
22. Õppenõukogu otsusel võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis esitatud taotluse põhjal anda põhikooli lõputunnistuse ka lihtsustatud õppes õppivale õpilasele, kellel on:
- 1) „nõrk” või „puudulik” lõpueksamihinne või õppeaine viimane aastahinne ühes või kahes õppeaines;

III TOIMETULEKUÕPPE ÕPPE JA KASVATUSE EESMÄRGID, TUNNIJAOTUSPLAAN NING PÕHIKOOLI LÕPETAMINE

ÕPPE- JA KASVATUSE EESMÄRGID

23. Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada mõõduka intellektipuudega õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja teab oma kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.
24. Toimetulekuõppe üldeesmärk on aidata kujuneda isiksusel, kes vastavalt oma võimetele:
- 1) teadvustab ennast (MINA) ja kaasinimesi (MINA–MEIE–TEISED), on teadlik nende erisuste ja eri kultuuride võimalikkusest, eristab kuuluvust OMA–VÕÕRAS–ÜHINE;
  - 2) suhtub positiivselt iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse, järgib võimetekohaselt õigusnorme, hoidub vägivallast;
  - 3) järgib võimetekohaselt oma tervise ja looduse hoidmise põhimõtteid;
  - 4) orienteerub keskkonnas ja igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides, hoidub teadaolevatest ohtudest ja küsib vajaduse korral abi;
  - 5) valdab järgmisi elementaarskusi: vaatlemine, kuulamine;
  - 6) mõistab talle suunatud kohandatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid;
  - 7) väljendab arusaadavalt oma soove/vajadusi omandatud keeleüksuste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
  - 8) tuleb toime võimetele vastavate lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisülesannetega;

- 9) mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile;
- 10) teeb jõukohast tööd, on valmis jätkuõppeks.

25. Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemest valdkonniti, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi. Õppe- ja kasvatuseesmärke aitavad täita neli kesket üldpädevust (tabel 2).

Tabel 2. Taotletavad üldpädevused arengutasemete järgi:

Pädevus	I arengutase	II arengutase	III arengutase
Väärtuspädevus	Hindab tuttavaid tegevusakte ÕIGE – VALE põhimõttel; Tunneb ära oma asjad.	Hindab tuttavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI.	Oskab tuttavates situatsioonides valida sobivat käitumismalli, lähtudes motiividest TAHAN – ON VAJA – PEAB ja reeglitest TOHIB – EI TOHI; Hindab tajutavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI.
Õpipädevus	Eristab objekte tajutava tunnuse või funktsiooni järgi; Tajub objektidevahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval); Tunneb enamasti ära õpitud märgid või sümbolid objektide, sündmuste ja tegevuste tähistamiseks; Säilitab õppeülesannete täitmise jala suunatud tähelepanu kuni 3 minutit; Säilitab töömälus 2-3 objekti järjestuse; Lahendab abiga tajuväljas olevaid arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes, kasutades abivahendeid; Rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel (muutes rühmitamise aluseid); Orienteerub ööpäeva osades; Orienteerub 2-3 objekti vahelistes ruumisuhetes.	Eristab tuttavaid objekte ja sündmusi, eristab olulisi tüüpilisi tunnuseid juhuslikest tunnustest, tunneb ära sama objekti eri taustal ja eri asendis; Teadvustab objekti asukohta ruumis teiste objektide suhtes; Oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile; Tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid (tähed, numbrid); Suudab luua seost objekt – pilt – keeleüksus; Säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse; Lahendab tajuväljas olevaid arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes abivahendeid kasutades; Orienteerub ööpäeva rütmiga seotud tegevustes, teab nädalapäevade ja aastaegade järjestust.	Tunneb kirjelduste järgi ära ja kujutab ette tuttavaid objekte ja sündmusi; Teadvustab objekti asukohta ruumis, arvestab kahte parameetrit (all paremal, taga peal jne); Tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid (tähed, numbrid), suudab luua seost objekt – pilt – skeem – keeleüksus; Suudab jõukohaste õppe- ja tööülesannete täitmise ajal olukorrast sõltuvalt tähelepanu ümber lülitada ja säilitada; Säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse; Rakendab omandatud toiminguid ahelana (sh osaliselt muutuvates tingimustes); Rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel (rühmitamise objekte, nende hulka ja aluseid muutes); Suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega, orienteerub kellaajas vähemalt pooltunni täpsusega, seostab kalendrikuu ja aastaaja; Võrdleb oma töö tulemust näidisega.

<p>Suhtlemispädevus</p>	<p>Otsib kontakti täiskasvanute ja kaaslastega; Väljendab oma põhivajadusi ja soove lihtsate keeleliste või alternatiivsete vahenditega (sõnad, baaslausungid); Meeldetuletamisel kasutab õpitud käitumismalle tuttavates situatsioonides; Reageerib arusaadavalt korraldustele adekvaatselt, vastab arusaadavatele repliikidele keelelisi või alternatiivseid vahendeid kasutades.</p>	<p>Oskab astuda kontakti täiskasvanute ja kaaslastega; Väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove ning küsib teistelt abi, kasutades keelelisi või alternatiivseid vahendeid; Valib tuttavates situatsioonides käitumiseks sobivaid õpitud käitumismalle; Täidab lühikesi ja arusaadavaid korraldusi harjumuspäraselt tegutsedes, kommenteerib suunatult tegevust (mida teeb?, mida?, millega?, kus?).</p>	<p>Oskab suhelda tuttavas situatsioonis vastavalt rollile nii täiskasvanute kui ka kaaslastega; Väljendab oma vajadusi ja soove, arvestades etiketisuhtlemist ja tuttavaid käitumisreegleid; On kujunenud hoiak ja oskus teatada teabe puudulikkust mõistmisest ja täiendava teabe vajadusest; Täidab arusaadavaid korraldusi, seostab mitteverbaalset ja verbaalset teavet, ühendab ja kasutab tegevuses verbaalset ja visuaalset teavet, kommenteerib tegevust ja tulemust.</p>
<p>Ettevõtlikkuspädevus</p>	<p>Sooritab tegevusakte lihtsate lühikeste verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud korralduste alusel koostegevuses ja eeskuju järgi; Sooritab omandatud tegevusakte iseseisvalt; Oskab tuttava mänguasja või didaktilise vahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile; Oskab tuttavates situatsioonides märgata ohtlikke olukordi ja hoidub neist; Sooritab liigutusi eeskuju järgi, muutes liigutuste rütmi ja tempot; Koordineerib silma ja käe koostööd, jälgib liikuvat objekti.</p>	<p>Varieeruvates tingimustes sooritab tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte iseseisvalt; Teadvustab oma rolli ühistegevuses osalejana; Suudab tuttavates situatsioonides ohtu ette kujutada ning ohule adekvaatselt reageerida; Valib tegevusakti eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid; Sooritab erisuunalisi liigutusi ja liigutuste stereotüüpset ahelat mälukujutlustele toetudes, suudab koordineerida eri kehaosade mootorikat; Võrdleb suunatult oma töö tulemust näidisega; Sooritab eneseteeninduse toimingud vastavalt omandatud kogemusele.</p>	<p>Sooritab ka varieeruvates tingimustes harjumuslikke tegevusakte iseseisvalt; Oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgist lähtudes; Teadvustab oma rolli tegevuses; Suudab ette kujutada ohtlikke situatsioone, neid vältida ja ohule adekvaatselt reageerida; Suudab tegevusakti eesmärgist lähtuvalt valida, ise teha ja kasutada sobivaid vahendeid variatiivsetes tingimustes.</p>

26. Toimetulekuõppe väärtuskasvatus ja rõhuasetused on järgmised:

Arengutase	Rõhuasetused	Väärtuskasvatus
I	Oma mina teadvustamine. MINA kui osaleja praktilises tegevuses; koostegevus täiskasvanuga (õpetajaga).	ÕIGE-VALE, õpitegevuste ja käitumisaktide motiveerimine võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Positiivse hinnangu andmine tegevusele. Tegevuse TAHAN motiivi kujundamine.
II	MINA teadvustamine; suhted MINA/MEIE ja MINA/ÕPILANE; baasoskuste harjumuslik sooritamine, tegevusega kaasnev suhtlemine, oma tegevuse suunatud elementaarne kommenteerimine.	ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI. Õpitegevuste ja käitumisaktide motiveerimine võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Positiivse hinnangu andmine tegevuses osalemisele. Negatiivsete hoiakute mõju vähendamine. Positiivse hinnangu abil TAHAN-motiivi kõrvale PEAB-motiivi kujundamine. Valikute võimaldamine.
III	MINA/MEIE suhted kodukoha ja tegevusega; võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus ja õpitud tegevustes.	ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI. Motiivi ja eesmärgi seose teadvustamine: TAHAN – TEEN; PEAB / ON VAJA – TEEN; TAHAN – EI TOHI – EI TEE. PEAB-motiivi kõrvale VAJA-motiivi kujundamine positiivse hinnangu abil lähtuvalt eesmärgist või tulemuse teadvustamisest.

27. TUNNIJAOTUSPLAAN (alus: PLRÕK)

Õppeaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
eesti keel	4	5	6	6	6	6	6	6	6
elu- ja toimetulekuõpe	4	5	5	5	7	7	6	6	6
matemaatika	2	3	4	4	5	5	4	4	4
kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2
muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2
kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2
rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1
tööõpe						5	5	7	7
valikõppeained							2	2	2
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32

Toimetulekuõppel olev õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi, kuid õppesisu ja taotletavad pädevused valitakse vastavalt õpilase individuaalsele arengutasemele.

TOIMETULEKUÕPPE AINEKAVAD

28. Toimetulekuõppe läbiviimiseks võtab kool aluseks PLRÕK toodud toimetulekuõppe ainekavad muutmata kujul.

PÕHIKOOLI LÕPETAMINE

29. Toimetulekuõppes väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus õpilasele, kes on läbinud temale koostatud individuaalse õppekava.